

Enkele gedichten

Chr. J. van Geel

bron

Chr. J. van Geel, *Enkele gedichten*. Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam 1973

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/geel002enke01_01/colofon.htm

© 2007 dbnl / erven Chr. J. van Geel

Aan de nagedachtenis van J.A. Emmens

[Motto]***Seelentableau***

*Twee schotel(s) vodden
de blommen
en belle coleurkens*

*

*Voorwaer de wereltd thoont haer van buyten soo
aengenaem en schoon voor d'ooghen als sij van
binnen grouwelijck en schroomich in aensien is.*

*Al het gene sij weet te bedecken tot op het lest als
wanneer den Mensch soo diep in haer wellusten verdroncken
leyt dat hem onmoochelijck daer is uyt te raecken.*

*De werelt is een ijdel schijn
van binnen valscheyt en fenijn.*

(Adriaen Brouwer)

[Klein in ontplooiing]

Klein in ontplooiing, laag van dak, met hang
naar ruimte om ontkenningen te spelen,
in eigen ogen krom, in eigen kroon,
de bomen die bij bomen zijn gebleven.

Het is als geven zij elkaar te eten,
om voort te gaan te leven van verdriet,
van breken vol, de wind om weg te geven,
't verschovene dat door hun takken liep.

In water heimlijk aan de dag

Het water drukt wat stierf plat,
het legt zich op het rotte neer
en neemt het donker in zich op,
het donker schommelt aan de dag.

In rimpels wordt de bodem schoon,
de toegenomen duisternis.
Het toegeschoten donker plant
zich helder in het oppervlak.

Kunsteend

De stenen eend lag jaren voor het raam
te kijken naar de wilde tuin en zag
het gras en hoe de vijver water ving
en sneeuw en kort bevroor.

Uit het penseel gevloeid is zij rondom
met veren op haar borst beschilderd, lokeend
tot kunst verheven en verpleegd.

Kale spin

Hij denkt aan het vermogen om te spinnen
en hoe het zijn zal als hij spint
en hoe gestoord de draad -
of rag wel vangt
en of hij vliegen wil, de spin.

Sloot

Zo oud niet of hun jeugd treurt in de wilgen,
het water spiegelt ze nooit rimpelloos,
het gladde blad niet en niet bladerloos,
het is een dak waarover zij zich spreiden,

waarop een eend in landschap weggezakt,
met een gevluchte in de grond bevriend,
laag water zoekt en boven water tracht
een nieuwe eend te vinden die haar dient.

Roodborst

Een bolle veer vol honger,
een spiegel op zijn borst
en als geen vogel ooit
zo weinig agressief.

Dik en dunpotig hipt,
zijn snavel kort en stijf,
de roodborst zich zijn mi-
nuskule voedsel toe.

Je vindt zijn lichaam nooit
dood in een heg alleen,
en paren heeft geen struik,
geen tak hem ooit zien doen.

Loopmuis

Niet eenzamer, maar even eenzaam,
welk huis hij kiest of welke plaats,
zijn poten laten hem niet los,
hij loopt, soms eet hij uit zijn poot,
hij loopt,
tot hij zijn graf haalt, inderhaast.

Sloot

Waar maan zijn witte hand op legt
stroomt water door een plas van licht,
de rimpels reppen zich, ontdekt,
uit donker naar elkaars gezicht.

Tuin op komst

De bomen laten op hun naakte vingers kijken,
ze zijn gemaakt van stof waar honger uit ontstond,
de takken zijn verhuld beknopte fraaie blijken
van dorst die zich vertakt, zich hecht onder de grond.

Welbekend vogeltje

Geen vogel zo geschikt
voor korte stukjes vliegen:
roodborst die in een meter
snel nog nuances legt.

Rag

Een web van één draad lang
waarin een spin voer vangt,
waarop een vlieg kort zit,
beweegt, zijn poten wast,
wegvliegt en keert, niet weet
waarvoor die draad zich spant.

[Je zit en denkt je in]

Je zit en denkt je in
dat het er niet toe doet
hoe je zal zitten eens
als stem heeft wat nu zwijgt.

Duif in het nauw

Een duif die tussen bomen
een kleine plek uitkiest
tolt dralend om zijn as
en komt spiralend neer.

De charme van zijn dalen stijgt
als hij gebrek aan ruimte heeft.

Eend

Alleen ontspannen is een eend een eend.
Roeit hij met kracht, is hij een hulpeloze.
Alleen alleen is hij op zijn gemak.

Kon ik..

Kon ik wat woede is
maar in zijn deugd begrijpen
en er natuur van maken
als boom van wortel blad.

Over honden

Wat ik wil is wat honden doen:
op vloeren liggen en bekomen
van niets dan van een eindje los,
een lang eind aan de ketting om.

Oud

Als vlindervleugels voelt ze aan
zo zacht en aan gewicht ook licht
is wat ze geeft, een hand, een speld
van pijn -

wij worden vlinders tot
in ons gewricht en ogen in
het stof getekend, droog, voor wij
doorstoken in het donker gaan.

Tuin

Hoe met een goede plantslag midden
in jou te planten met een list
een tuin als daar een plaats voor is,
het licht en daar de lente van.

Boom

Wie zonder schrik van zich weet te vertellen
en wie zijn naam in wortels ziet ontgaan,
een boom om mij op mijn gemak te stellen
uit een verdoolde ligging opgestaan.

Kusten

De tegenstelling tot de zee
is in een zoete sloot te zien,
twee oevers in weerspiegeling
vlieden met stromend water mee.

Zomer

Het water ligt ontdaan bijna
van water onder stof,
de bomen zien hun eigen ogen
en ik door groen hun groen niet meer,
ze zijn verborgen in de bomen.

De lucht betreft over het vee -
wanneer het licht zo donker wordt
licht fel het wit van koeien op.

Verdampt

Pas dan is water water -
een plas die hoog omhoog
in eigen bedding kijkt.

Oud vuil

Oud vuil, omdat het zo mooi ritselt
een vreemde stem heeft in de wind.

Bij een bomenrij

Het maakt bedeesd, de toppen van de bomen, en verliefd.
Zij staan voor niets dan om de lage wolken over zich
te laten komen, sterren stip te laten, knop te zetten,
te voldoen aan blad in onophoudelijk verlies.

Slaaples

Wie in maanlicht windstil drijvend
's nachts onthalsde zwanen slapen zag,
hij zou inzien wat het waard was
wat hij voorstaat overdag.

Wijde regen

Druppels laten zich te water,
baders die met koetsjes komen,
elk zijn plaats, ook in de sloot,
afstand houdt de kringen gaaf.

Bij water 's nachts

Vier 's nachts over het donker water krogen,
veren en rimpels, bang te zijn gehoord,
vier eenden roeiden voor mijn stappen voort,
het water is het moeilijkst te belopen.

De zee

De zee gaat aan gewicht ten onder,
geen golf die zich ooit boven houdt.

Zwanen

De grote witte lijven van de zwanen
zoeken naar voedsel in 't ondiepe van
de sloot, de kringen die zich om hun hals
heen rijgen liggen tot de oever bloot.

Heer bij struik

Een kleine oude heer met tang
knipt in een kleine schrale struik
niet hoger dan de korte man
wel langer in gebruik.

Tuin tegen water aan

Eenden die zich reppen naar de sloot
op weg naar voer zien zwanen die een doel
vast in het oog pijlsnel in twijfel trekken,
kroos niet bewegen drijvend in hun wit.

Jacht

Met de rook uit de loop van de buks
zoekt de man uit het bos zijn geluk.
Strak en stoer ligt de haan op het veld,
harde dood in zijn veren gespeld.

Nachteend

Oever, nacht en stilstaand water,
in de zachte gevangenis
van zijn kwaken witte eend,
uit het diepste van zijn slaap.

Slak

Hij is de Atlas van zijn eigen huis
en om het even is het hem
een kathedraal, een miskapel,
een leslokaal, een uitgewoonde schuur,
of bij de sloot een stilletje
ver van zijn bed zolang hij voortschuift langs
de weg.

Vlieg in web

Een vlieg die in zijn ongeluk
gespaard slaaf is van wie hem doodt,
hij kan gehecht niet meer ontkomen.

Het web sluit dierbaar om hem heen,
hij leeft nog slechts zolang de spin
van kauwen moe haar maaltijd staakt.

De zee, een pauw

Een waaier van geduld waarin
het waait,
een witte pauw met ogen op
de einder, trillende triomf
tot in de palmen van haar schuim.

Verliest haar oog aan kleur, betreft
de lucht, zij vlucht in wit, fel licht
zij op waar zij in spindrift zich
op golven neergeschreven heeft.

Zij geeft het strand te drinken uit
haar veren, wringt haar ogen om
zwart steen omhoog, spoelt schoon en valt
breeduit in slaap bij deining die
zich naar haar deinen voegt zover
het lopen strekt van kust tot kust.

Zee

Niet hoe zij driftig diepte voedt,
niet hoe haar naakt diep water spint,
wij zien van zee enkel haar lichte dak.

In haar verlichte tent die donker
van kust tot kust zich strekt is zij
alleen, biedt zij geen onderdak.

's Nachts buiten

Het slapen bezig horen in het water,
de struiken zien door wimpers van de nacht,
naar de konijnen tussen bomen staren.

Zij kijken met hun rode oog mij aan.
Het onbegrijpelijke slapen door
de slaap heen overwogen op gevaar.

Tor bespied

Hij slaat zijn schaatsen uit
op korrels schuivend zand.
Zijn poten willen greep,
zand eet hem zonder slikken.

Woerd

Zonder toezicht duikt hij onder,
is hij boven, onder water
zwiept de woerd zich in het donker
naar de modder van zijn voer.

Thee drinken

Nacht in een theepot
waar water blad,
blad water koestert,
een lichte damp
de tuit verlaat.

Vogel

De stilte is een brug op vleugels.
Niet dat een vogel vliegt verbaast,
maar dat hij het geruisloos doet.

Het been

Altijd loop ik in mijn stilste paden
om in een boom met wind
als ruisen op te gaan,
 been
waarop ik uit ben om te staan.

Zwaan

Zijn zolen slepen door het kroos.

In natte stilte onder water
gaat het op dieper stilte in.

Asyl

Ik zoek een toevlucht in de poes die met
de hond meerent op straat, in alles wat
geen stem heeft en op zachte voeten gaat,
in bomen en in eenden, in wat slaapt.

Vis

Hij hapt in elke stilte
die hem wordt aangereikt,
hij gaat blind voor de haak
op ieder lokaas in.

Nauw water

In het geluid van vleugels krijgen
de lichte oevers en wat donker
in rouw blijft onder water stem.

Soms vliegt een zwaan laag over
en voegt haar dalen bij wat zwijgt.

Druipende bomen boven sloot

Hier vallen druppels in het water
met volle aandacht voor de wind.
Het zijn de bomen die betalen
wat hun weerspiegelen verslindt.

Eend tussen veren

Om zijn weelde te beroeren,
wit in donker te zien drijven
slijt hij veren aan het water,
dons, aan punten opgelicht.

Reiger

Een reiger loopt voorzichtig
op hoge poten door
de sloot en brengt zijn spieden,
ook als het donker is,
als witvis aan het licht.

Zwanen bij nacht

Zij kunnen het niet laten licht te geven,
hun drijven is aanwezig in de nacht
als liggen er twee lampen in het water
gelijk van sterkte, van gelijke kracht.

Zwanen

Je wilt op veren met ze mee
en je besluit ze brood te geven.

Uiltje

Hij rolt blad stevig om zich op,
door zon vermoeid, nachtvlinder die
zijn stof verhing, zijn vleugels sloot,
voor vlucht het mom van mummie koos.

Voeren

Met niets ben ik zozeer alleen
als met het donker in mijn zak
waarin een witte boterham
op zoek naar zwanen in de nacht.

't Vogelwater

Zwaar van zwanen rust het water
tussen oevers uit op grond.

[Opmerkingen]

Thee drinken (p. 52) is gereserveerd voor T. van Deel.

Oud (p. 28) werd geschreven bij de dood van mijn moeder.

Enkele Gedichten is te beschouwen als een vooruitgave van een uitgebreidere bundel en vormt een keuze uit het eerste gedeelte daarvan. Deze bundel zal echter pas verschijnen als, in overeenstemming met de chronologie, het werk uit de jaren 1969-1972 is bijeengebracht.

De blanco bladzijden, 'het biografisch wit', aan het begin van dit boek markeren enkele data, te weten 7 december 1971, de ontstaansdatum van *Klein in ontplooiing*, het enige bij toeval toepasselijke gedicht dat is overgebleven van de gedichten ontstaan in november en december van dat jaar. *In water heimelijk aan de dag* en *Kunsteend* zijn na 12 december 1971 geschreven. (De laatste drie regels werden later aan *Kunsteend* toegevoegd.) De overige gedichten dateren van na 11 februari 1972, te beginnen met *Kale spin*, 25 februari, en als laatste *'t Vogelwater*, 6 februari 1973.

Veel dank ik voor *Enkele Gedichten* aan de zorgvuldige kritische begeleiding van H. van den Bergh en, tot aan de voltooiing, van T. van Deel.